

In dit nummer

<u>Agenda</u>	pagina 1
<u>Kleurrijk Fryslân volgen?</u>	pagina 1
<u>Kleurrijke inspiratie</u>	pagina 1
<u>Van de redactie</u>	pagina 2
<u>Column van Hindrik van der Meer</u>	pagina 2
<u>Hij is er weer!!! De multiculturele kalender 2015</u>	pagina 3
<u>20 juni Wereld Vluchtelingendag, Presentatie</u>	
<u>Digitaal Kookboek – 'recepten met een verhaal'</u>	pagina 3
<u>Artikel in de Leeuwarder Courant 20 juni jl.</u>	pagina 4
<u>Traject Kleurrijk Vieren 'Eenheid in Verscheidenheid'</u>	
<u>In Reduzum</u>	pagina 4
<u>Friesland in Dialoog</u>	pagina 5
<u>De dialoog verspreid zich als een olievlek over Friesland</u>	
<u>Op bezoek bij de Boeddhisten</u>	pagina 5
<u>Toespraak Sandra Roza 'Solidair Friesland 60 jaar'</u>	pagina 6
<u>Op zoek naar dubbele deelnemers</u>	pagina 6
<u>Najaarsbijeenkomst werkplaats Kleurrijk Fryslân</u>	pagina 7
<u>Leeuwarden Kleurrijke Culturele Hoofdstad 2018</u>	pagina 7
<u>Overlijdensadvertentie Piet Heemskerk</u>	pagina 8
<u>Dankwoord en in Memoriam Piet Heemskerk</u>	pagina 8
<u>Gebod van de Ute-Indianen, Verenigde Staten</u>	pagina 9
<u>Redactie</u>	pagina 10

Agenda

- **Zondag 8 maart**, Internationale Vrouwendag, 'Mannen koken voor vrouwen' om 18.00 uur in het Titus Brandsmahuis, geef je gauw op, mannen om te koken en vrouwen om eten, kosten € 7,50 per persoon.
- **Zaterdag 21 maart**, Kleurrijk Vieren, thema en plaats wordt via de mail bekend gemaakt, dus hou deze in de gaten.
- **Dinsdag 5 mei**, om 14.00 uur kleurrijke wandeling, kosten € 5,00 per persoon.

Opgave en/of informatie: Kleurrijk Fryslân

Kleurrijk Fryslân volgen?

Website: [Kleurrijk Fryslân](http://KleurrijkFryslan.nl)
 Facebook: [Facebook pagina Kleurrijk Fryslân](https://www.facebook.com/KleurrijkFryslan)
 Twitter: [@KleurrijkFrysla](https://twitter.com/KleurrijkFrysla)

Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân

Sinds 1994

Bonifatiusplein 21b, 8911 JT Leeuwarden

Tel: 058 – 2998905

www.kleurrijkfryslan.nl

info@kleurrijkfryslan.nl

IBAN: NL58INGB0003208706

KvK nr.: 01093819

Kleurrijke inspiratie

door Mevr. A.E. Reichman - Scheffer

Mijn dochter heeft op Maui, één van de eilanden van Hawaï, een woonadres. Dat gaf mij de gelegenheid er een kijkje te nemen.

Ik ontmoette er meerdere inspiratiebronnen.

De prachtige kleuren en heerlijke geuren van de bloemenpracht, die overal om je heen zijn, maken je vrolijk.

De oceaan met zijn eeuwige golven, die doorlopend geven en nemen. Ze raken het strand en worden weer opgenomen. Het proces plus de rust die hiervan uitgaat, slaat op jezelf over. Etend van de zongerijpte vruchten besef je hoe rijk de natuur is. Het hele jaar groeit er alles. De doorgaande oogst bevordert een dankbare zorgeloosheid.

Maui is ontstaan door twee vulkanen. Een tocht in de stikdonkere vroege ochtend om boven op de krater de zonsopgang mee te mogen maken: Adembenemend! Een kijkje in de krater toont de diversiteit van de aarde. Zonder water blijft het dor en dood. Je beseft de rijkdom van water. De wereldgodsdiensten leven er vredig naast elkaar. De verbouwers van ananas en rietsuiker stimuleerden hun arbeiders (immigranten vanuit de hele wereld) om hun eigen godsdienst uit te blijven oefenen. Ze beseften hoe belangrijk die was in een nieuw en vreemd land, ver van huis. Boeiende gebouwen en beelden sieren het straatbeeld. Het nodigt je uit om het "anders zijn" te doorgronden. Verrijkt thuisgekomen keek ik anders naar onze cultuur.

Van de redactie

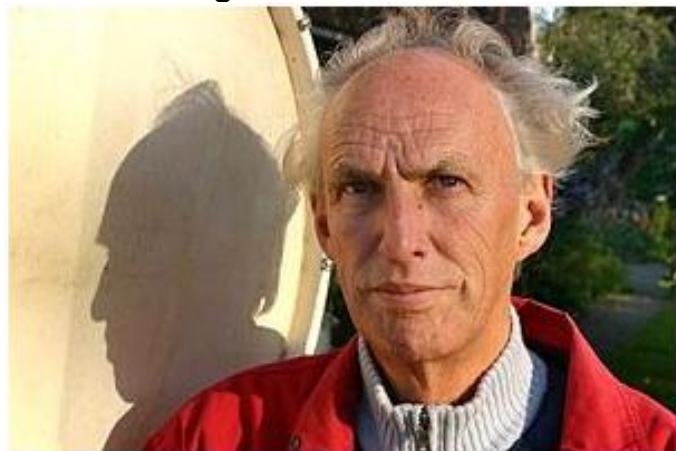
door Sandra Roza

Het jubileum jaar van Kleurrijk Fryslân loopt ten einde, maar Kleurrijk Fryslân gaat door. Juist in nu in deze tijd van heel veel onvrede en onrust zijn wij hard nodig om de dialoog tussen de verschillende partijen gaande te houden.

De missie van het Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân **was en is** om een bijdrage te leveren aan de multiculturele samenleving vanuit de invalshoek levensbeschouwing met respect voor de identiteit van de ander en op basis van volstrekte gelijkwaardigheid.

We doen dit met vrijwilligers van allerlei geloofs- en levensovertuiging met vele activiteiten zoals Kleurrijk Vieren, lezingen en workshops, Kleurrijke wandelingen langs gebedshuizen, Regenboog van Religies, Week van de Dialoog, conferenties, exposities en nog veel meer. Centraal in alle activiteiten staat de ontmoeting, dialoog en samenwerking van religies en levensbeschouwingen, met elkaar en met de samenleving.

Column van Hindrik van der Meer "Dat Roomse gedoch"

Ongeveer 60 jaar geleden - dus in de tijd dat "Solidair Friesland" opgericht werd - hoorde ik voor het eerst Gregoriaans gezang. Het maakte grote indruk op mij als Hervormd jongetje. Fascinerend, geheimzinnig en onbegrijpelijk. Dat Gregoriaans gezang - want dat moet het echt geweest zijn - duurde evenwel maar heel kort. Het kwam uit ons eerste kleine radiootje van "Maxwell", een zelfbouwpakket. Ik had het via een buurman gekregen die alles wist van techniek. Hij hielp mij het ding aan de praat te krijgen. Het was op een zondagmiddag dat ik ermee thuis kwam. Toen toevallig dat Gregoriaans voorbij kwam zei mijn

vader: "Ut mei dat ding! Dat Roomse gedoch!" Dat maakte indruk op mij, maar ik begreep niet wat hij bedoelde. Ik groeide op met de hollandstalige Psalmen en Gezangen. Voor mij als friestalig jongetje ook abacadabra.

Dierbaar is mij de herinnering aan het gezang van mijn moeder als zij op maandagmorgen handmatig de zware was deed. Zij zong dan, terwijl haar sterke polsen de was uitwongen, nog eens de liederen van de kerkdienst van de afgelopen zondag. Uit het hoofd! Het lied bij voorbeeld over "de dorre vlakte der woestijnen die zich eindeloos zal verblijden". Wist ik wat een woestijn was! Ik dacht daarbij aan de "Trettsjin mêd", een perceel land van mijn vader die boer was. Dertien pondemaat groot was dat perceel, begreep ik later. Die dorre vlakte van mijn moeder is me nu nog dierbaarder dan het prachtige lied van Huub Oosterhuis over de steppe die zal bloeien. Het lied gaat, dat begreep ik veel later, over de gehele aarde, een stuk groter dan de "Trettsjin-mêd" van mijn vader. Het gaat over solidariteit, broederschap, zusterschap. Kortom over de grote sjaloom.

De opmerking van mijn vader over "It Roomse gedoch" bepaalde evenwel in mijn jeugd de visie op wat Rooms was. Tegelijk wekte het ook mijn interesse voor mensen die anders waren dan het mij vertrouwde kringetje. Er was zelfs een tijd, dat ik meende aan het gezicht en de uitstraling van mensen te kunnen zien wie Rooms, Hervormd, Gereformeerd of Openbaar was. In ons dorp woonden geen Roomsen, maar onze schoenmaker in Lemmer was Rooms, en die had volgens mij dan ook een typisch Rooms gezicht.

Toen mijn broer Harm en ik als 14- en 16 jarigen samen op één brommer op vakantie gingen, belandden wij in Maastricht. Denkend aan het advies van onze ouders om ook in de vakantie ter kerke te gaan, kwamen wij - het kon haast niet missen - op zondagmorgen terecht in de prachtige Sint Servaas. Bij "de Roomsen" dus. Wel iets anders dan ons piepkleine kerkje van Bantega en wel een totaal andere liturgie. Het Latijn was dominant aanwezig en wij snapten er helemaal niets van, maar knielden vlijtig en probeerden kruisjes te slaan. Bij het uitgaan vroeg ik een beetje geërgerd aan de man die naast me stond: "Begrijpt U hier nou echt iets van mijnheer?" "Welnee, antwoordde hij eerlijk en plichtmatig: "As ge der maar geweest sijt!"

Mijn godsdienstige jeugdijaren speelden zich af tussen het "Ik heb de vaste grond gevonden" van mijn vader en "De dorre vlakte der woestijnen" van mijn moeder. Politiek vertaalde zich dat bij hen in een christelijke partij en in de pacifistische socialistische partij. Twee heel verschillende affiches hingen in verkiezingstijd voor het raam. Toch waren ze vanuit die verschillende visies erg sociaal en solidair met de medemens. Ze brachten "Geloven op maandag" in de praktijk. Hun levenshouding leerde mij solidair te zijn met mensen die je tegenkomt in je leven, en hun doorgaande discussie leverde mij respect op voor de achtergronden van andersdenkenden.

In de afgelopen jaren heb ik vaak met inspirerende "andersdenkenden" en dus ook met "de Rooms" mogen samenwerken. Ook "Kleurrijk Fryslân" sprak me erg aan. Met veel herinneringen wandelde ik het feest van 60 jaar "Solidair Friesland" binnen. Hoewel ik vind dat Bonifatius te weinig respect had voor de andersdenkende oer-Friezen was ik weer onder de indruk van de prachtige kerk die naar hem genoemd is.

De feestelijke solidariteit spatte er duidelijk af. Eerst door het optreden van het Talant-orkest met andersbegaafde muzikanten, en later door het kleurenrijke Gospelkoor "All for one". Ook de uitreiking van de Peter Grasveldpenning aan Ciel en Sjaak, met de opsomming van de vele activiteiten van die twee was inspirerend. Diepe indruk maakte ook het optreden van de "Crazy brains". Het was te merken dat die twee bij iedereen een gevoelige snaar raakten met hun eerlijke diepgaande menselijke optreden. En dat gewoon in onze eigen taal, een taal die zo lang al na het Tweede Vaticaans Concilie in de Friese Rooms-Katholieke kerken nog steeds heel weinig solidariteit ontmoet en daar een armetierig bestaan lijdt. Dat zou Titus Brandsma als medeoprichter van het "Roomsk Frysk Boun" en voorvechter van de Friese taal, ook in de kerkelijke liturgie, verdriet hebben gedaan. De viering aan het eind in de ook bijzonder mooie Dominicuskerk vond ik eerlijk gezegd een beetje saai. Hoe het Kleurrijk Fryslân Ashuka-koor ook z'n best deed er een kleurrijk geheel van te maken, ik miste de gemeentezang. Voor mij als protestant was het wel heel bijzonder om Gerard de Korte, zo'n gewone Gerard, in het serieuze liturgische spel als bisschop langs mij te zien "schrijven", compleet met mijter en kazuifel. Ik dacht even terug aan één van de vele keren dat ik iets muzikaals mocht doen voor

Solidair Fryslân. Aan die keer, het was in Joure, met andersbegaafde jonge mensen. Op een gegeven ogenblik moest er natuurlijk gedanst worden en ik vroeg of de bisschop mee wilde doen. Hij deed het, solidair en aanstekelijk.

Het jubileumfeest was wat mij betreft, alles overziende, zeer geslaagd. "As ge er maar geweest seit" klonk het plichtmatig in Maastricht. Ik ben er geweest, niet plichtmatig, maar met hart en ziel. Gefeliciteerd met het aanstekelijk solidaire "Roomse gedoch".

Hij is er weer!!!

De multiculturele kalender 2015

door Jan Bosman

Ook 2015 zal goed gevuld zijn met activiteiten die laten zien dat de multiculturele samenleving een gegeven is en dat we in harmonie én kleurrijk kunnen samenleven.

Wilt u eens bij een andere levensbeschouwelijke groep meevieren met bijvoorbeeld Pasen, het suikerfeest, met Divali, met kerstfeest of Chanoeka? Wilt u iets leren over het basten door christenen, hindoes, joden of moslims? Neem contact op met Kleurrijk Fryslân en we maken een afspraak of verwijzen u door.

Om u op weg te helpen heeft het Centrum voor Levensbeschouwing weer een prachtige Multiculturele Kalender 2015 samengesteld. Hij wordt mede uitgegeven door Kleurrijk Fryslân en is voor € 1,00 (excl. Porti) te bestellen via [Kleurrijk Fryslân](http://KleurrijkFryslan.nl) of 058-2998905.

20 juni Wereld Vluchtelingendag Presentatie Digitaal Kookboek – 'recepten met een verhaal'

door Mieni van der Meer
De Verenigde Naties
hebben 20 juni uitgeroepen
tot Internationale Dag van
de Vluchteling.

Kleurrijk Fryslân vraagt met
de presentatie van hun digitale kookboek in
samenwerking met Resto VanHarte aandacht voor
het lot van vluchtelingen.

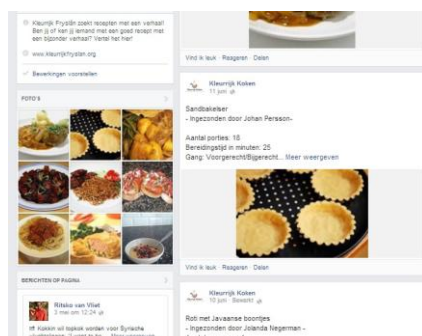
Deze samen-werking leverde op 19 juni een
gezellige maar ook bijzondere maaltijd in het
restaurant van Het Nieuwe Hoek, Resto VanHarte.

Iedere dinsdag en
donderdag kan
iedereen daar
terecht voor een
lekkere, gezellige
en voordelige
maaltijd. Wilt u
vegetarisch of halal
eten, laat het weten
via de reservering,
er is veel mogelijk
volgens de
restomanager
Jeroen Philipsen.

Deze keer was de

maaltijd bijzonder, omdat er tussen de gangen door
het digitale kookboek van Kleurrijk Fryslân werd
gepresenteerd door 2 communicatie studenten van
de NHL samen met voorzitter Sandra Roza. De
facebook pagina 'Kleurrijk Koken' en het digitale
kookboek is tot stand gekomen in samenwerking
met 5 studenten Communicatie van de NHL, Johan
Persson, Brenda Burghout, Ayla van de Weerd,
Soraya Folkertsma en Jolien Flapper onder
begeleiding van hun docent Ritsko van Vliet. Het
boek is een bundeling van tot nu toe 52

internationale
recepten met een
verhaal.
Voordeel van de
digitale vorm is
dat het boek nog
kan groeien!
Hebt u een
smakelijk recept

met een bijzondere herinnering of een bijzonder
verhaal? Stuur het op naar [Kleurrijk Fryslân](#) of zet
het op onze [facebookpagina](#).

Artikel in de Leeuwarder Courant, 20 juni jl.

LEEUEWARDER COURANT
20 juni 2014, pag. 20

Kleurrijke recepten met bijzondere verhalen

WILBERT ELTING

LEEUEWARDEN Eten brengt mensen
dichter bij elkaar. Daarom gaf
Kleurrijk Fryslân vijf NHL-studen-
ten opdracht om een multicultu-
reel kookboek te maken.

Resto Van Harte-kok Henk Kuipers
heeft speciaal voor de presentatie
van het multiculturele kookboek het
menu aangepast. De eerste gang is
toast met gerookte groente, de
tweede Indiase Avial - een groente-
gerecht met kokos en kurkuma - en
als toetje heeft hij oerhollandse vla-
fips gemaakt.

Het zijn gerechten die zo in het
kookboek *Kleurrijk Koken* van
Kleurrijk Fryslân hadden gekund.
Uit alle windstreken komen de re-
cepten. Er staat 'gallo pinto' van Jo-
nathan Oviedo Segura uit Costa Rica
in en 'panbiff' van Eva-Britt Persson-
Jarskär uit Zweden. Maar ook ge-
woon stamppot andijvie van Riemer
Zijlstra. Eten dat hem doet denken
aan schaatsten met zijn opa en oma.
Herinneringen zoals die van Zijl-
stra, zijn wat het boek bijzonder
maakt. Bij ieder recept staat een

klein verhaaltje over wat het gerecht
voor de schrijver betekent. Het zijn
verhalen over moeders, feestjes en
troost.

„Eten is iets dat mensen bindt”,
zegt Sandra Roza van Kleurrijk Fryslân.
Het kookboek is een idee van
haar. Zelf heeft ze goede herinnerin-
gen aan 'bara' een Surinaams-Hin-
doestaans hapje. „Als ik dat eet, denk
ik aan feest en aan gezelligheid.”

In het kookboek wilde ze ook veel
recepten opnemen van vluchtelin-
gen. „Mensen die vluchten nemen
weinig mee, maar hun recepten wel.
Die hebben ze in hun hoofd. Ze bie-
den hen houvast in een wereld waar-

in alles nieuw is. Eten is iets ver-
trouws. Het vormt je identiteit.”

Uiteindelijk belandden er geen
vluchtelingenrecepten in het boek.
Het vinden van recepten ging moeil-
ijker dan gedacht, erkennen Brenda
Burghout en Jolien Flapper, de twee
studenten die donderdagavond het
kookboek presenteerden. „Via Face-
book kwam niet zoveel binnen dus
hebben we uiteindelijk onze vrien-
den en klasgenoten aangespoord
om recepten op te sturen”, vertelt
Burghout. Zo konden ze toch nog 52
recepten presenteren.

En dat kunnen er nog meer wor-
den. Het kookboek is voorlopig al-
leen digitaal beschikbaar en extra
pagina's toevoegen is geen enkel
probleem. „Het was voor veel men-
sen lastig dat ze in een bepaald for-
mat moesten schrijven”, zegt Roza.
„Maar ik hoop dat veel mensen al-
nog de stap maken.”

Een gedrukte versie is de droom.
Roza: „We willen graag gaan drukken
als er een sponsor is. Tot die tijd blijft
het digitaal.”

Recepten insturen kan via: www.facebook.com/kleurrijkkoken

■■■■
'Als ik 'bara' eet,
denk ik aan
feest en aan
gezelligheid'

De koks presenteren het voorgerecht bij de presentatie van het multiculturele kookboek *Kleurrijk Koken*.
FOTO CATRINUS VAN DER VEEN

Traject Kleurrijk Vieren 'Eenheid in Verscheidenheid' in Reduzum

door Sandra Roza

Met een mooie
bijeenkomst
Kleurrijk Vieren
op zondag 21
september
jongstleden, met
als thema
'Eenheid in

Verscheidenheid' hebben we een leerzame periode
van het kennismaken met elkaars religie /
levensbeschouwingen afgesloten in Reduzum. Na
afloop is er nog lang nagepraat in 't Lokaal, waar
vele bezoekers te kennen gaven, dat ze genoten

hebben van de bijeenkomst en vaker zo'n bijeenkomst zouden wensen. De rondgang aan het einde van het programma heeft veel indruk gemaakt op de bezoekers. Ze hebben zich verwonderd over de openheid en saamhorigheid die daarvan uitging. Ze vonden het een prachtig ritueel, waar rust vanuit ging. Er was 'Eenheid in verscheidenheid', het was en is mogelijk.

De ongeveer 75 bezoekers kwamen overal vandaan, niet alleen uit Reduzum. Ook de betrokkenheid van de jongeren in het programma werd zeer gewaardeerd. De jongste bezoeker was 1 jaar en de oudste 92.

De Reduzumer bevolking en ook anderen hebben in de aanloop en ook achteraf nader kennis kunnen maken met andere religies / levensbeschouwingen.

Hetzij door een bezoek aan of door een ander religie / levensbeschouwing. In deze periode heeft men naast het Christendom ook kennis gemaakt met het Jodendom, Islam, Soefisme, Boeddhisme, Bahai en het Hindoeïsme. Door kennis van elkaars achtergronden hopen we vanuit Kleurrijk Fryslân, dat er binnen de Reduzumer gemeenschap en ook daar buiten, meer begrip en respect voor elkaar is gaan groeien, om in vrede naast elkaar te kunnen leven. Met elkaar weten we, dat we vele overeenkomsten hebben. Verschillen zijn er

natuurlijk ook, waar we graag met elkaar over in dialoog gaan.

Kleurrijk Fryslân heeft de samenwerking met de werkgroep uit Reduzum als prettig ervaren en was blij hier te gast te zijn. We hopen dan ook, om op deze wijze met elkaar deze boodschap van vrede te mogen blijven verspreiden.

Friesland in Dialoog

door Jan Bosman

De eerste week van november gonsde Fryslân weer van de dialooggesprekken. Het aantal dialooggesprekken blijft groeien en dat is goed, want de wereld wordt er mooier van. Dit jaar was er voor het eerst op zes plaatsen in Sneek een kinderdialoog. Dit is een zeer waardevolle uitbreiding! Volgend jaar ook bij u? Voor meer informatie zie www.fryslanindialoog.nl.

De dialoog verspreidt zich als een olievlek over Friesland

door Henk Slavenburg

In Friesland werd in het kader van de Nationale Week van de Dialoog van 4 tot en met 7 november in Leeuwarden, Drachten, Sneek, Franeker, Workum, Gerkesklooster, Buitenpost en Surhuisterveen, die zich hebben verenigd in het samenwerkingsverband Fryslân in Dialoog, de Dag van de Dialoog gehouden. Fryslân in Dialoog maakt deel uit van een landelijk netwerk van meer dan 100 dialoogsteden. Landelijk gingen ruim 30.000 mensen aan tafel met onbekenden uit hun woon- of werkomgeving voor een goed gesprek. Dit jaar in Fryslân ca. 300 mensen, in leeftijd variërend tussen 10 en 85 jaar.

In totaal werkten 40 organisaties mee om Fryslân in Dialoog tot een succes te maken en werden op 35 verschillende plekken in de genoemde steden en dorpen dialooggesprekken gevoerd waar jong en oud, werkend en werkloos, rijk en arm, autochtoon en allochtoon, aan deelnamen.

Op dinsdag 4 november vond in Sneek de aftrap van de derde editie van Fryslân in Dialoog plaats aan een kinderdialoogtafel. Dit door middel van het demonstreren van een gekleurde tol die dit jaar als symbool diende voor de dialoog met als belangrijk kenmerk 'eenheid in verscheidenheid'. Wordt de tol gedraaid (komen wij als mens in beweging in het zoeken naar wat ons verbindt) dan is er maar één kleur te zien, maar stopt de tol dan zijn alle kleuren afzonderlijk te zien (een ieder houdt zijn unieke eigenheid als basis om van daaruit de beweging te maken naar de ander).

Tijdens een dialoog gaan mensen met een uiteenlopende achtergrond in gesprek met elkaar over een maatschappelijk thema. De dialoog vergroot de betrokkenheid en de wil om samen in actie te komen en vormt zo een mooie en sterke basis voor een vitale samenleving.

Veel gehoorde ervaringen van deelnemers waren: Gevoel van verbondenheid, ontroerend, openheid, vertrouwen, delen met elkaar, stimulerend, veel geleerd, delen van gevoelens, echte aandacht voor elkaar, mooie ideeën om in actie te komen.

De deelnemers en de tafelorganisatoren nemen deze ervaringen mee in hun dagelijks leven en zo kan de dialoog zich als een olievlek verspreiden. Henk Slavenburg, algemeen coördinator Fryslân in Dialoog en de lokale coördinatoren kijken terug op geslaagde dagen. "Je moet het ervaren om te begrijpen hoe bijzonder dit is. Er wordt echt naar je geluisterd. Zo ontstaan er nieuwe contacten en ideeën. Dat is ook het doel, mensen dichterbij elkaar brengen".

Fryslân in Dialoog werd mede mogelijk gemaakt door de gemeente Smallingerland, Rabobank Drachten Friesland Oost, het Old Burger Weeshuis Sneek, Kuipers Financiële Diensten, Vereniging Plaatselijk Belang Achtkarspelen, Solidair Friesland en Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân.

Op bezoek bij de boeddhisten

door Mieni van der Meer

Misschien lag het aan het weinig stormachtige najaar, maar ook qua aanmeldingen voor deze wandeling liep het niet storm. Gelukkig had een echtpaar iets horen verluiden in de kerk en voegde zich bij ons. Zo was het een klein groepje dat eind oktober op een zondagmiddag de wandeling naar Hantum maakte. Wel was er meteen een geanimeerd gesprek gaande en men was bekend in

de omgeving, de routebeschrijving kon in de tas blijven.

Aangekomen bij de stoepa kregen we uitleg van Sherab, die leiding geeft aan het centrum. Rondom de vierkante ruimte van de tempel staan gebedsmolens in een soort muur er omheen. Deze molens mochten we stevig aan het draaien brengen, zodat de gebeden erin als het ware de ruimte in werden geslingerd. Vervolgens heeft Sherab ons in de tempel uitleg gegeven over de leefregels van de boeddhisten, dit in relatie tot andere religies. Hij benadrukte dat volgens hem de mens beter af is met dan zonder religie.

Deze zondag was de wintertijd ingegaan. We moesten daarom het betoog van Sherab eigenlijk beëindigen om nog een beetje op tijd in Dokkum terug te kunnen zijn. Onderweg werd nog doorgepraat, we waren het er over eens dat het een leerzame middag was.

Toespraak Sandra Roza "Solidair Friesland 60 jaar"

Namens Kleurrijk Fryslân wil ik Solidair Friesland van harte feliciteren met haar 60 jarig bestaan. Solidair Friesland is een organisatie, die aan de wieg heeft gestaan van vele bewegingen, zo ook aan die van Kleurrijk Fryslân. Dat is inmiddels al bijna 21 jaar geleden, toen de eerste bijeenkomst Kleurrijk Vieren op 21 maart, de Internationale Dag tegen Racisme en Discriminatie, begon in de Grote kerk, waar het Christendom, Jodendom, Islam en het Hindoeïsme samen met elkaar in gebed gingen. Toen werd het nog een interreligieuze viering genoemd, de eerste in Nederland. Sindsdien is er veel veranderd in samenleving. Met elkaar hebben we toen een beweging in gang gezet, waar we trots op zijn. Het blijkt dat deze bijeenkomsten nog steeds nodig zijn in deze verhardende samenleving, waar mensen soms lijnrecht tegenover elkaar staan in de naam van religie en/of levensbeschouwing. Met elkaar laten we steeds weer mensen mee beleven, dat dit niet nodig is. Elke religie en/of levensbeschouwing heeft naast elkaar een recht van bestaan. Wij zijn allen gelijkwaardig aan elkaar en

hebben vele overeenkomsten. Verschillen zijn er ook en daarover gaan we graag met elkaar in dialoog in verschillende activiteiten, om zo begrip en respect voor elkaar te krijgen.

In de persoon van Jan Bosman is Solidair Friesland als adviseur nog steeds betrokken bij Kleurrijk Fryslân, wat wij heel erg waarderen. We hopen dan ook, dat deze samenwerking nog in de lengten der dagen blijft duren.

Nogmaals van harte gefeliciteerd en op naar de volgende 60 jaar.

Op zoek naar Dubbele Deelnemers

Recensie Interreligious Insight juni 2014

door Harry Prins

"No religion is an island", is het beroemde citaat uit 1965 van Abraham Heschel waarmee het essay van Paul Knitter in het nieuwste nummer van

Interreligious Insight opent. Knitter, autoriteit op het gebied van interreligieuze dialoog, bespreekt twee visies op religieuze diversiteit.

De eerste visie benadrukt het verschil tussen de religies, aldus Knitter. Hij noemt het 'de dialoog van goed nabuurschap'. We moeten naast elkaar kunnen leven, eventueel, maar we moeten niet teveel over elkaars religie praten. Knitter onderscheidt binnen deze visie vier afzonderlijke groepen.

1. de Postmoderne multiculturalisten: verschil en kennis over religies staat voorop.

2. de Post-koloniale bevrijders: er bestaat geen gelijkheid. Daarom moet dialoog dienen om ongelijkheid en onderdrukking te bestrijden.

3. de Pragmatici: dialoog als een middel om praktische problemen aan te pakken.

4. de Superseparatisten: de eigen religie is superieur aan de andere.

De tweede visie die Knitter bespreekt is die van de mensen die dialoog zien als een 'creatieve mogelijkheid'. Knitter noemt hen 'mede-zoekers'. Zij willen de wereld en de religies zelf veranderen, iedere religie moet een eigen theologie van religies te ontwikkelen, geen enkele religie kan zonder de

andere religie (het citaat van Heschel), en er is iets - iets - dat alle afzonderlijke religies overstijgt, waardoor het mogelijk is met elkaar in gesprek te gaan.

Binnen deze visie onderscheidt Knitter vijf groepen.

1. de Mystici: dialoog middels meditatie en spiritueel-mystieke oefening.

2. de Bevrijders: Samenwerking leidt tot gesprek; solidariteit leidt tot vriendschap; vrienden dagen elkaar uit. Zie Noord-Ierland en Palestina/Israel.

3. de Feministen: we zijn geen individuen, maar we leven en groeien door verbinding en relaties met elkaar.

4. de Vergelijkende Theologen: over deze groep is Knitter het minst positief, want vanuit hun is de afgelopen twintig jaar geen vernieuwing gekomen.

5. de Dubbele Deelnemers – over deze groep is Knitter het meest positief: die mensen die zich niet bij een religieuze traditie of spiritueel gebruik thuisvoelen, maar bij twee of meerdere. Knitter zelf is hiervan een voorbeeld. Door zijn studie van het boeddhisme leerde hij zijn eigen christelijk geloof beter verstaan. Vandaar de titel van zijn meest persoonlijke boek: 'Without Buddha, I Could not be a Christian'.

www.interreligiousinsight.org/June2014

Najaarsbijeenkomst werkplaats Kleurrijk Fryslân

door Mieni van der Meer

Ook Kleurrijk Fryslân wil een aandeel leveren aan Leeuwarden (Multi)Culturele Hoofdstad 2018. Het initiatief om als kerken / religie / levensbeschouwing aan dit gebeuren bij te dragen komt van de Protestantse Kerk, de taakgroep 'Kerk in de Stad'. Kleurrijk Fryslân haakte hierbij aan. In november kwam de werkplaats bij elkaar om zich te beraden op invulling van dit plan. Met welke activiteiten hebben wij ervaring en welke lenen zich ervoor om dan in te zetten. Mocht u als lezer enthousiast worden over één of meerdere, er zijn veel mensen nodig, dus laat van u horen.

Om het gevoel van eenheid te vergroten tussen de verscheidenheid aan culturen is het goed om samen te eten. Dit zou kunnen in een hogeschool of multifunctioneel centrum.

De Walk for Peace heeft bekendheid en leent zich ervoor.

Tsjerkepad kan uitgebreid worden tot een 'Religiepad'.

De dialoog kan gevoerd worden over het onderwerp 'delen', welke betekenis dat begrip voor mensen heeft.

Kleurrijk Vieren mag uiteraard niet ontbreken.

We hebben nog even de tijd, maar het is goed om ons alvast te beraden op welke wijze Kleurrijk Fryslân over een paar jaar de multiculturele stad / provincie onder de aandacht kan brengen. Denkt u met ons mee?

Leeuwarden *Kleurrijke* Culturele Hoofdstad 2018

door Baukje Groenevelt

Hoe presenteren we ons in 2018 als geloofsgemeenschappen in Leeuwarden, in Fryslân? Voor de zomer kwamen, op initiatief van de Taakgroep Kerk in de Stad van de Protestante Kerk, vertegenwoordigers van allerlei kerken in Leeuwarden bij elkaar om daarover een eerste gesprek te hebben.

Op voorstel van Kleurrijk Fryslân zijn hier nu ook de andere religieuze gemeenschappen in Leeuwarden betrokken. Er zijn in Leeuwarden /Fryslân niet alleen kerken maar ook moskeeën, een synagoge, boeddhistische- en hindoe gemeenschappen. Hoe kunnen we in 2018 en in de aanloop daarnaar toe op een aansprekende en creatieve manier laten zien hoe veelkleurig het palet van religieuze- en levensbeschouwelijke gemeenschappen is, in Leeuwarden en in heel Fryslân. Want in 2018 gaat het niet alleen om Leeuwarden maar om de hele provincie.

De in de tweede bijeenkomst aanwezige ambtenaar adviseerde om het niet te zoeken in spectaculaire ideeën maar uit te gaan van datgene wat je al doet. En daar op een nieuwe, creatieve manier, samen met anderen, vorm aan te geven.

Het thema Culturele Hoofdstad 2018 is 'Mienskip'. Er zijn drie grote clusters waar je in de plannen bij

aan kunt haken: natuur en ecologie, stad en platteland, gemeenschap en individu.

Voor geloofsgemeenschappen/kerken zou dat kunnen zijn de cluster "gemeenschap en individu".

Binnen Kleurrijk hebben we als bestuur en vrijwilligers ook een eerste brainstorm gehad.

Er zijn een aantal activiteiten genoemd waar we mee aan de slag zouden kunnen gaan:

Kleurrijk Vieren, Regenboog van Religies, Kleurrijke wandelingen/fietstochten, de Dag van de Dialoog, Kleurrijk eten, Walk for Peace (in samenwerking met Solidair Friesland).

Het is de bedoeling om deze activiteiten te verbreden, te versterken en te vernieuwen.

Als overkoepelend thema voor onze activiteiten in 2018 en in de aanloop er naar toe hebben we gekozen voor 'Kleur Verkennen'.

Laat van u horen als u ideeën hebt, mee wilt denken, mee wilt doen!

En meldt u bij ons. Ook als u ideeën hebt voor uw eigen woonplaats.

Er zullen vast en zeker verschillende werkgroepjes worden gevormd.

Overlijdensadvertentie Piet Heemskerk

*"De diepgaande houding om een ander te verstaan
in zijn eigen leefwereld vraagt om welwillendheid,
vertrouwen en vriendschap."*

Wij gedenken met diep respect

Piet Heemskerk

18 februari 1931

22 december 2014

Oud-consulent Maatschappelijke Activering
Solidair Friesland 1978-1991

Mede-oprichter en bestuurslid van het Platform
Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân in 1994

Tot het einde toe heeft Piet de interreligieuze dialoog
in Fryslân gedragen en gestimuleerd.

Wij missen in hem een kleurrijk persoon en een
warm mens.

We wensen Betsy en Hans alle kracht toe
bij dit grote verlies.

Loek Punt, voorzitter

Sandra Roza, voorzitter

Dankwoord en in memoriam Piet Heemskerk

Na een lange strijd is op maandag 22 december jl. de heer Piet Heemskerk van ons heengegaan. De uitvaartdienst en crematieplechtigheid was op maandag 29 december jl.

Beste Betsy, beste Hans, beste familie en beste mensen,

Hoewel we wisten dat de dood er aan zat te komen zijn we allemaal toch geschrokken van het bericht van Piet's overlijden.

Het doet ons goed dat we de gelegenheid hebben om Piet te bedanken voor zijn steun in het werk, voor zijn betrokkenheid, voor zijn geïnteresseerdheid, tot het laatste toe.

Piet stond altijd open voor een persoonlijk gesprek. Binnen het Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân en vooral in de werkgroep Leren van Kleurrijk Fryslân hebben we hem ook als persoon nog beter leren kennen.

Piet heeft veel aandacht besteed aan de dialoog van religies in Fryslân, en zelfs buiten Fryslân.

Daarvoor ging hij met mensen uit moskeeën, uit hindoeïsme, jodendom en andere stromingen op stap. Cem Kaya van de Turkse moskee kan zich goed herinneren dat hij met Piet zodoende alle hoeken van Fryslân heeft bezocht.

Piet had vooral een bijzondere band met de Turkse moskee van Leeuwarden en heeft door die samenwerking de andere kant van de islam laten zien. Soms vulde hij de bestuursleden aan bij hun

toelichting op de islam. Niet om het beter te weten, maar om mensen tot nadenken te stimuleren.

Hij is zijn leven lang nieuwsgierig geweest naar verdieping in andere religies, met name de islam. We kennen allemaal het gezegd "onbekend maakt onbemind". Voor Piet Heemskerk geldt: bekend maakt bemind. Piet was de brug tussen de kerken en de samenleving naar andere geloofsgemeenschappen om een andere beweging in gang te zetten.

Piet heeft dat gedaan door ontelbare cursussen, lezingen en workshops te geven.

Een centraal thema voor Piet was daarbij: waarheidsvinding.

In zijn reflectie op 'compassie' formuleerde hij het zelf als volgt:

"De diepgaande houding om de ander te verstaan in zijn eigen leefwereld vraagt om

welwillendheid, vertrouwen en vriendschap.

Je moet ervan uitgaan dat de ander eerlijk zegt wat hij meent. Er moet een basis van vriendschap zijn om tot echte dialoog te komen. Als er argwaan is bij de een of angst bij de ander dan ben je meer met jezelf bezig dan met het samen zoeken naar de waarheid." (einde citaat).

Piet was theoloog, maar ook een man van de praktijk. Hij studeerde altijd en theologische verdieping was de basis voor zijn werkzaamheden. En Piet had de gave om de leer in praktijk te brengen.

Zo ging Piet altijd samen op pad om anderen te leren de dialoog aan te gaan. Niet voor, over en zonder de mensen, maar altijd *mét* de mensen waarvoor je inzet.

Piet kreeg uiteraard ook wel eens kritiek, en kon daar goed mee omgaan. Hij trok het zich aan, trok op een goede manier zijn conclusies en was in staat om samen verder te gaan.

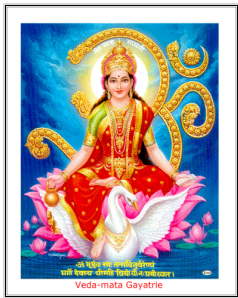
Piet was altijd blijmoedig, opgewekt en positief. Hij was erg geduldig en was er altijd. Ook tijdens zijn ziekteproces kwam hij naar de vergaderingen van de Werkplaats en de Werkgroep Leren van Kleurrijk Fryslân.

We willen Piet gedenken en hem onze gebeden meegeven. Een toepasselijk Hindoe gebed, de Gayatri mantra:

Aum Bhur Bhuvah Swah Tat Savitur Varenyam
Bhargo Devasya Dhimahi Dhiyo Yo Nah
Prachodayat

ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं ।
भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

Vertaling:

O bron van het leven;
Schepper van hemel en aarde;
Schenker van geluk, wijsheid,
voorspoed;
Verlosser van zonde, ziekte,
pijn en verdriet;
U bent de almachtige overal
aanwezige God.

U bent de bron van inspiratie en als geen ander het aanbidden waard.

O mijn God, laat U onze gedachten en onze devotie tegenover U nimmer afdwalen. Verlicht onze verstandelijke vermogens zodat wij Uw heilige naam kunnen aanbidden.

Blijft U ons intellect verlichten, blijft U ons inspireren zodat wij steeds positief kunnen blijven denken en handelen, opdat onze daden ons kunnen leiden naar de richting van het pad van de waarheid en gerechtigheid.

Naima Zoundri mailde de volgende wens uit de islam:

Moge het licht over hem waken en zijn ziel de rust krijgen die hij verdient.

Vrede en alle goeds. Salaam Aleikum.

Van Bea Ramai kregen we de volgende mantra uit het Hindoeïsme met de wens:

ॐ असतो मा सद्गमय ।
तमसो मा ज्योतिर्गमय ।
मृत्योर्मा अमृतं गमय ॥
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

Om Asato Ma Sad Gamaya

Tamaso Ma Jyotir Gamaya

Mrityor Ma Amritam Gamaya

Om Shanti Shanti Shanti

Ohm alom tegenwoordig, gelukzalig, barmhartige God:

Leid ons van het onwerkelijke naar het werkelijke.

Leid ons van de duisternis van onwetendheid naar het licht van kennis.

Leid ons van de dood (sterfelijkheid) naar onsterfelijkheid.

Ohm, vrede, vrede, vrede.

Laten we een moment stil zijn om Piet vanuit ons eigen geloof, levensbeschouwing of ons eigen zoeken in stilte te gedenken.

Ik wil afsluiten met een gedachte van de dichter Rumi.

Er is slechts één religie:
de religie van de Liefde.

Er is slechts één kaste:
de kaste der mensheid.

Er is slechts één taal:
de taal van het hart.

Er is slechts één God,
en Hij is alomtegenwoordig.

Sandra Roza

Voorzitter Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân

Gebod van de Ute-indianen, Verenigde Staten

Leraar aarde

Aarde, leer mij stilte

Als de kruiden stil in het licht.

Aarde, leer mij lijden

Als oude stenen lijden aan herinneringen.

Aarde, leer mij nederigheid

Als het schuchter begin van bloesems.

Aarde, leer mij zorgen

Als de moeder die haar jongen veiligstelt.

Aarde, leer mij moed

Als de alleenstaande boom.

Aarde, leer mij beperking

Als de mier die kruipt op de grond.

Aarde, leer mij vrijheid

Als de adelaar scherend in de lucht.

Aarde, leer mij afstand nemen

Als de stervende bladeren van de herfst.

Aarde, leer mij vernieuwing

Als het zaad dat uitloopt in de lente.

Aarde, leer mij mijzelf vergeten

Als smeltende sneeuw zichzelf vergeet.

Aarde, leer mij mededogen

Als droge velden, huilend in de regen.

Redactie

Jan Bosman

Mieni van der Meer

Sandra Roza

Foto's

Solidair Friesland, foto studio Protter,
Kleurrijk Fryslân.

Vormgeving en opmaak

Sandra Roza

Heeft u kopij voor deze nieuwsbrief, dan graag mailen naar: **Sandra**

